QORTI KOSTITUZZJONALI

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF ANTHONY ELLUL

Seduta ta' nhar l-Erbgħa, 25 ta' Jannar, 2023.

Numru 18

Rikors kostituzzjonali numru 318/2020/2 TA

Mariama Ngady Parsons

v.

L-Aġenzija għal Protezzjoni Internazzjonali, it-Tribunal tal-Appell dwar il-Protezzjoni Internazzjonali, il-Ministru tal-Intern, Sigurtà Nazzjonali u l-Infurzar tal-Liġi, u l-Avukat tal-Istat

1. Dan huwa appell tal-Aġenzija għal Protezzjoni Internazzjonali ["l-Aġenzija"] u tal-Avukat tal-Istat minn sentenza mogħtija fl-1 ta' Marzu 2022 mill-Prim'Awla tal-Qorti fil-kompetenza kostituzzjonali li laqgħet talba tal-attriċi għal dikjarazzjoni li l-art. 23 tal-Att dwar il-Protezzjoni Internazzjonali ["Kap. 420"] jikser il-jeddijiet fundamentali tagħha mħarsa taħt l-art. 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta ["il-Kostituzzjoni"] u l-art. 6 tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fun-

damentali [“il-Konvenzjoni”]. Bħala rimedju l-ewwel qorti ordnat illi t-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali [“it-Tribunal”] jisma’ mill-ġdid każ tal-attriċi mressaq quddiemu. Il-fatti relevanti huma dawn:

2. Fit-28 ta’ Mejju 2018 l-attriċi kienet għamlet talba fl-Uffiċċju tal-Kummissarju għar-Rifuġjati (illum l-Aġenzija) sabiex tikseb *status* ta’ rifuġjata f’Malta taħt il-Kap. 420. B’ittra tad-9 ta’ Novembru 2020 lill-Ministru tal-Intern, Sigurtà Nazzjonali u Infurzar tal-Liġi [“il-Ministru”], l-Aġenzija irrakkomandat illi t-talba tal-attriċi tiġi miċħuda bħala “*manifestly unfounded*”. B’ittra tas-17 ta’ Diċembru 2020 it-Tribunal għarraf lill-attriċi b’din id-deċiżjoni, u għarrafha wkoll illi wara li qies id-deċiżjoni kif irid l-art. 23(3)[1] tal-Kap. 420 qabel illi t-talba tal-attriċi kienet “*manifestly unfounded*”. It-Tribunal kompla għarraf lill-attriċi illi, kif igħid u jrid l-art. 23(4)[2] tal-Kap. 420, ma setgħetx tikkonntesta dik id-deċiżjoni.

3. L-attriċi tgħid illi din id-deċiżjoni ma tiswiex għax:

> »id-disposizzjoni tal-artikolu 23(4) li permezz tagħha r-rikorrenti ġiet imċaħħda mid-dritt tagħha li tappella kontra d-deċiżjoni tal-Aġenzija intimata hija waħda arbitrarja u leżiva għad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti kemm a bażi tad-dritt ta smigħ xieraq kif ukoll ta’ protezzjoni minn diskriminazzjoni u aċċess għall-qrati;
>
> »… … … il-korrispondenza … m’hijiex konformi mar-rekwiżiti tal-artikolu 23(5)[3] u għaldaqstant ma’ tistax tiqies bħala ammissibbli *ai termini* tal-istess artikolu 23;

---

1 **23.** (3) Id-deċiżjoni għanda tiġi minnufih riferita lill-*Chairperson* tat-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali li għandu jeżamina u jirrevedi d-deċiżjoni tal-Aġenzija għall-Protezzjoni Internazzjonali fi żmien tlitt ijiem tax-xogħol.

2 **23.** (4) Id-deċiżjoni taċ-*Chairperson* tat-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali dwar jekk l-applikazzjoni tkunx waħda manifestament infondata għandha tkun waħda finali u konklużiva u, minkejja d-disposizzjonijiet ta’ kull liġi oħra, ebda appell jew għamla ta’ reviżjoni ġudizzjarja oħra ma tista’ ssir quddiem it-Tribunal jew quddiem xi qorti oħra.

3 **23.** (5) Meta, wara li jsiru l-proċeduri msemmija fid-disposizzjonijiet ta’ qabel ta’ dan l-artikolu, applikazzjoni tiġi miċħuda, iċ-*Chairperson* tat-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali għandu jibgħat kopja tad-deċiżjoni motivata lill-Ministru u lill-Aġenzija għall-Protezzjoni Internazzjonali.

»din il-korrispondenza ma' tinkludi ebda raġuni għalfejn iċ-*Chairperson* tat-Tribunal intimat kien qed jaqbel mad-deċiżjoni li ttieħdet mill-Aġenzija intimata u dan kuntrarjament għal dak li hu stipulat fl-artikolu 23(5);

»… … … id-disposizzjoni sopraċitata fl-artikolu 23 tal Kapitolu 420 hija kontra l-artikolu 32(*a*) u l-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta;

»din id-dispożizzjoni hija wkoll kontra l-Kapitolu 319 tal-Liġi ta' Malta, l-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea;

»… … … id-dispożizzjoni tal-artikolu 23(4) hija manifestament kontra l-artikolu 47 tat-Trattat Ewropew tad-Drittijiet Fundamentali [*recte*, il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea] u l-artikolu 13 tal-Konvenzjoni Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali;

»minbarra dan, l-artikolu 7(1A)(*a*)(i)[4] tal-Kapitolu 420 tal-Liġi ta' Malta jipprovdi b'mod espliċitu li jista' jsir appell quddiem it-Tribunal intimat meta applikazzjoni titqies li hija inammissibbli skond id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 24 tal-istess Att;

»minkejja dan, l-artikolu 7(1A)(*a*)(ii)[4] jipprovdi li f'każi li applikazzjoni titqies li hija inammissibbli, ir-reviżjoni taċ-*Chairperson* tat-Tribunal tal-Appell dwar il Protezzjoni Internazzjonali titqies li hija ekwivalenti għal appell;

»… … … din id-dispożizzjoni tmur kontra il-prinċipji ta' ġustizzja naturali, senjatament id-dritt ta' *audi alteram* parte[*m*] u *nemo judex in causa sua;*

»it-Tribunal intimat ma' jistax jitqies li jista' jirrappreżenta lir-rikorrenti minħabba li xogħol it-Tribunal huwa li jevalwa d-deċiżjoni meħuda mill-Aġenzija intimata u mhux biex jagħmel il-proċess ta' reviżjoni huwa nnifsu mingħajr ma' jagħti lir-rikorrenti l-opportunità li tipprovdi s-sotto-missjonijiet tagħha;

»f'dan is-sens, żgur illi t-Tribunal intimat ma jistax jitqies bħala awtorità ġudikanti indipendenti u newtrali *al termini* tal-artikolu 6 tal-Konvenz-joni Ewropea għad Drittijiet tal-Bniedem u l-Libertajiet Fundamentali;

»*inoltre*, dan jikkostitwixxi ksur tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u vjolazzjoni flagranti tal-prinċipji fundamentali sopraċitati hekk kif il-funzjoni tat-Tribunal f'dan is-sens huma vjolattivi tad-dritt għal smigħ xieraq;

»f'tali ċirkostanza hemm bl-aktar mod sħiħ nuqqas ta' parità tal-armi. Dan huwa rifless fil-fatt illi d-deċiżjoni tat-Tribunal intimat hija finali u

---

[4] **3.** (1A) Għall-fini ta' dan l-artikolu, għandu jsir appell għal eżami sħiħ u *ex nunc* fuq fatti u punti ta' liġi kontra:

(*a*) deċiżjoni meħuda dwar applikazzjoni għal protezzjoni internazzjonali:

(i) tikkunsidra applikazzjoni bħala bla bażi fir-rigward ta' status ta' rifuġjat u, jew *status* ta' protezzjoni sussidjarja;

(ii) tikkunsidra applikazzjoni bħala inammissibbli skont l-artikolu 24;

Iżda għall-fini ta' din id-dispożizzjoni, ir-reviżjoni mmexxija miċ-*chair-person* tat-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali, għandha tiġi meqjusa li tikkostitwixxi appell.

meħuda abbażi ta' informazzjoni li tingħata unikament mill-Aġenzija intimata, bir-rikorrenti tkun imċaħħda mid-dritt li tipprovdi sottomissjonjiet u tattakka d-deċiżjoni tal-Apenzija intimata;

»aktar minn hekk … l-artikolu 23(3) tal-Kapitolu 420 jipprovdi li din ir-reviżjoni miċ-*Chairperson* tat-Tribunal intimat trid issir fi żmien tlett ijiem ta' xogħol; huwa evidenti li dan il-perijodu huwa restrittiv wisq biex isir kif jixraq, l-aktar meta jiġi kunsidrat li l-proċess tar-rikorrenti dam għaddej quddiem l-Aġenzija intimata għal aktar minn sentejn.«

4. L-attriċi għalhekk fetħet din il-kawża u talbet illi l-qorti:

»1. tiddikkjara li l-artikolu 23 tal-Att dwar il-Protezzjoni Internazzjoni jikser id-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti kif sanċiti fil-Kostituzzjoni ta' Malta senjatament l-artikoli 32(*a*) u 39(2) u għalhekk huwa null u bla effett in kwantu anti-kostituzzjonali;

»2. tiddikkjara li l-artikolu 23 tal-Att dwar il-Protezzjoni Internazzjonali jikser l-artikolu 47 tat-Trattat Ewropew tad-Drittijiet Fundamentali u l-artikoli 6 u 13 tal-Konvenzjoni Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali;

»3. tiddikkjara li l-korrispondenza mit-Tribunal intimat ma tissodisfax ir-rekwiżiti tal-artikolu 23(5) tal-Kapitolu 420 u għaldaqstant ma tistax tiqies bħala ammissibbli *ai termini* tal-istess artikolu 23 u għaldaqstant hija nulla u bla effett;

»4. tħassar … id-deċiżjoni tat-Tribunal intimat fil-konfront tar-rikorrenti datata 17 ta' Diċembru 2020 notifikata lir-rikorrenti fl-24 ta' Diċembru 2020;

»5. tagħmel dawk l-ordnijiet, toħroġ dawk l-atti u tagħti id-direttivi li tqis xierqa sabiex tiżgura t-twettiq tad-drittijiet tal-bniedem tar-rikorrenti u tagħti kull rimedju xieraq, inkluż dak li tkun tista' tappella mid-deċiżjoni tal-Agenzija intimata u t-Tribunal intimat, sabiex tali leżjoni tkun indirizzata.

»Bl-ispejjeż … … …«

5. Il-konvenuti ressqu dawn l-eċċezzjonijiet:

»1. Ir-rikorrent qiegħda tattakka deċiżjonijiet amministrattivi meħuda mill-konvenuti talli ġiet miċħuda t-talba, u allura hija messha niediet azzjoni taħt l-artikolu 469A tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta biex tħassar dawk id-deċiżjonijiet amministrattivi, jekk huwa tassew minnu dak li qed tgħid ir-rikorrenti li dawk id-deċiżjonijiet ittieħdu b'mod arbitrarju, abbużiv u bi ksur tal-liġi;

»Billi għalhekk ir-rikorrenti kellha f'idejha rimedji ordinarji biex tindirizza l-ilmenti tagħha, huwa l-każ li din il-qorti toqgħod lura milli tinqeda bis-setgħat kostituzzjonali u konvenzjonali tagħha skont l-artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni u l-*proviso* tal-artikolu 4(2) tal-Kap 319 tal-Liġijiet ta' Malta;

»2. *In linea preliminari*, l-għoti jew ċaħda ta' *status* ta' refuġjat (*ai termini* tal-artikolu 8 tal-Kap 420 tal-Liġijiet ta' Malta) kif wkoll l-applikazzjoni tal-artikolu 23 tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta ma taqax

fil-mansjonijiet u r-responsabbilitajiet tal-Ministru tal-Intern, Sigurtà Nazzjonali u l-Infurzar tal-Liġi li konsegwentement mhuwiex il-leġittimu kontradittur għat-talbiet tar-rikorrent u għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju *oltre* l-fatt li a tenur tal-artikolu 181B tal-Kodiċi ta' Organiżżazzjoni u Proċedura Ċivili;

»3. *In linea preliminari*, it-Tribunal tal-Appell dwar il-Protezzjoni Internazzjonali m'huwiex il-leġittimu kontradittur għat-talbiet odjerni *stante* illi r-rimedju tal-parti li tħossha aggravata hija illi tintavola kawża in kontradittorju tal-kontroparti li ċertament m'huwiex it-Tribunal intimat, b'konsegwenza naturali li jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju;

»4. … … …

»5. L-esponenti jeċepixxu illi l-artikolu 46 tal-Kostituzzjoni ta' Malta jeskludi azzjoni kostituzzjonali sabiex jkun hemm dikjarazzjoni ta' leżjoni tal-artikolu 32 (*a*) tal-Kostituzzjoni ta' Malta. Konsegwentament din it-talba hija rrita u nulla;

»6. l-esponenti jeċepixxu n-nuqqas ta' applikabbilità tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja għall-każ odjern *stante* illi applikazzjoni għal *status* ta' refuġjata ma jinkwadarax *in the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him*;

»7. L-esponenti jeċepixxu illi l-artikoli 7(1A)(*a*)(i) u 7(1A)(*a*)(ii) tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta invokati mir-rikorrent huma inaplikabbli fil-kas odjern ġaladarba l-applikazzjoni intavolata mir-rikorrent għal *status* ta' refugjata ġiet ddikjarata mill-esponent l-Aġenzija għal Protezzjoni Internazzjonali bħala manifestament infondata. Konsegwentament il-proċedura envista fl-artikoli 7(1A)(*a*)(i) u 7(1A)(a)(ii) tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta li tipprevedi rifjut għaliex applikazzjoni hija 'inammissibbli' ma għanda ebda applikazzjoni fil-każ odjern ġaladarba l-applikazzjoni tar-rikorrent ġiet iddikjarata bħala manifestament infondata. Tenut kont dan, dawn l-artikoli m'għandhom ikollhom ebda rilevanza fil-kuntest odjern, anke fid-dawl tal-fatt illi applikazzjoni manifestament infondata hija għal kollox differenti proċeduralment minn applikazzjoni inamissibbli, u l-liġi tipprovdi għal dawn iż-żewġ tipi separatament.

»8. L-esponenti jeċepixxu illi t-talba tar-rikorrent sabiex dina l-qorti ssib ksur tal-artikoli 47 tat-Trattat Ewoprew tad-Drittijiet fundamentali u tal-artikolu 13 tal-Konvenzjoni Ewropea hija pależament improponibbli għas-sempliċi fatt illi permezz tar-rimedju ordinarju taħt l-artikolu 469A tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta kif wkoll permess tal-kawża kostituzzjonali odjerna hija għandha aċċess għal diversi rimedji a disposizzjoni tagħha. Konsegwentament din it-talba għandha tiġi skartata.

»9. L-esponenti jeċepixxu li fi kwalunkwe li għal dak li jirrigwarda l-jedd ta' smigħ xieraq, il-qrati tagħna kif ukoll ta' Strasburgu dejjem irritenew illi sabiex japplikaw l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea rispettivament jridu tabilfors jitqiesu l-fatturi proċesswali partikolari tal-każ, b'mod illi, biex jiddeterminaw jekk kienx hemm ksur tal-jedd ta' smigħ xieraq, iridu jqisu l-proċess kollu kemm hu fl-assjem tiegħu. Dan ifisser li l-qorti ma tistax u m'għandhiex tiffoka fuq biċċa waħda mill-proċess sħiħ ġudizzjarju biex minnu jekk issib xi

nuqqas tasal għall-konkluzjoni li tabilfors seħħ ksur tal-jedd għas-smigh xieraq.

»10. Magħdud mas-suespost, l-esponenti ser jelenkaw il-fatti saljenti marbuta mal-applikazzjoni għal *status* ta refugjata tar-rikorrent:

»Ir-rikorrenti lmentat mal-Agenzija għal Protezzjoni Internazzjonali illi hija ppersegwitata minn familtha sabiex isiru fuqha mutilazzjoni ġenitali u sabiex tiżżewweġ lill-għalliem tagħha tabilfors. Minkejja, dawn l-allegazzjonijiet, waqt l-intervisti magħmula lilha l-esponent sab diversi kontradizzjonijiet. Ir-rikorrent tgħid illi ħarbet mid-dar darbtejn imma tindika żewġ postijiet differenti fejn kienet id-dar tagħha. Ir-rikorrent tgħid illi hija harbet fl-2003 sabiex tevita t-trattament deskrit fis-suespost imma minkejja dan għexet għal seba' snin oħra fl-istess raħal, marret l-iskola hemmhekk u ħadmet wkoll fl-istess raħal mingħajr persekuzzjoni. Meta ġiet mistoqsija jekk irriskontratx xi problemi fis-soċjetà tgħid illi ma tiftakarx. Tgħid però illi hija dejjem irritornat b'mod volontarju lura għand familtha. Anki wara t-tieni 'ħarba' fl-2012, hija rritornat fl-2016 għand missierha mingħajr ebda problema. Meta mistoqsija dwar ir-ritorn tagħha fis-Sierra Leone, ir-rikorrenti tagħti risposti vagi dwar jekk hux ser tkun f'periklu imminenti.

»B'żieda ma dan, il-fatt illi hija kkonvertiet għall-Kattoliċeżimu fl-2016 ġewwa Malta, hija ma spjegajtx għalfejn din il-konverżjoni tpoġġiha f'periklu ġewwa s-Sierra Leone. Is-Sierra Leone tħaddan il-prinċipju ta' libertà illi persuna jippratika r-reliġjon tal-għażla tiegħu.

»Qari sempliċi tal-*evaluation report* wieħed jifhem illi r-rikorrent tagħti storja kontradittorja u konfuzjonali u li ċertament l-esponent aġenzija kienet korretta meta kkonkludiet illi l-applikazzjoni kellha tiġi rrigettat bħala manifestament infondata għaliex l-applikanta pprovdiet informazzjoni mhux sufficjenti u lanqas evidenza sabiex tisustanzja l-ilmenti tagħha. Aktar minn hekk, l-istorja tagħha hija inkonsistenti, kontradittorja u fattwalment impossibbli.

»… … …

»11. L-esponenti jeċċepixxu illi l-artikolu 23 tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta jestablixxi procedura kongruwa mad-dettami tal-ġustizzja naturali kif wkoll mal-linji gwida tal-isitutuzzjonijiet tal-Ewropa u huwa intiż sabiex jiġi evitat abbuż f'applikazzjonijiet ta natura serja bħal m'hija dik ta' *status* ta' refuġjat meta tali applikazzjonijiet jkunu intiżi biss sabiex jiġi pprolungat dritt jew *stay* ġewwa pajjiż meta l-applikant m'għandu ebda bażi sabiex jakkwista tali dritt.

»12. L-esponent aġenzija teċċepixxi illi l-eżami li jkun sar mill-Aġenzija għall-Protezzjoni Internazzjonali jkun jinvolvi minnu nnifsu eżami tal-applikant u għalhekk mhuwiex meħtieġ li l-applikanta terġa' tinstema mit-Tribunal innifsu jew li tressaq provi ġodda, ladarba t-Tribunal, bħala sede t'appell, ikun qed jiddeċiedi fuq dawk l-istess provi li tkun ressqet l-applikanta. Dwar dan il-punt l-esponent jagħmel referenza għas-sentenza tal-Qorti tal-Gustizzja Ewropea ta' Alheto[5]. Il-qorti kkunsidrat illi:

> »"114. … the requirement for a full and *ex nunc* examination implies that the court or tribunal seised of the appeal must interview the applicant, unless it considers that it is in a position to

5 C-585/16, 25 ta' Lulju 2018

> carry out the examination solely on the basis of the information in the case file, including, where applicable, the report or transcript of the personal interview before that authority … … …
>
> »"115. The words 'where applicable', contained in the limb of the sentence 'including, where applicable, an examination of the international protection needs pursuant to directive [2011/95]', underline, as the Commission submitted at the hearing, the fact that the full and *ex nunc* examination to be carried out by the court need not necessarily involve a substantive examination of the need for international protection and may accordingly concern the admissibility of the application for international protection, where national law allows pursuant to Article 33(2) of Directive 2013/32.

»Il-qorti kompliet iżżid illi:

> »"Where the determining national authority (which, in Malta's case, is the Office of the Refugee Commissioner) has declared an application inadmissible due to the application of the "first country of asylum" principle under Article 35 of the Directive, the court or tribunal required to review that decision is not obliged to hear the applicant, as long as s/he has already been heard by that authority:[6]
>
> »"126. It must be held, in that regard, that, in the event that the ground of inadmissibility examined by the court or tribunal hearing the action was also examined by the determining authority before the document contested in the action was adopted, that court or tribunal may rely on the report of the personal interview conducted by that authority without hearing the applicant, unless it considers it necessary."

»Joħroġ ċar illi l-qorti jew tribunal li jirrevedu l-applikazzjoni mhumiex marbuta li jagħmlu eżami tal-mertu, jew li jisimgħu lill-applikant, iżda jistgħu jagħmlu dan biss a diskrezzjoni tagħhom. B'mod partikolari, fejn l-Aġenzija tkun għamlet hija nfisha eżami tal-fatti tal-każ (bħal ma ġara propru f'dan il-każ), eżami sħiħ u *ex nunc* tal-fatti mhuwiex meħtieg minn artikolu 46(3) tad-Direttiva 2013/32, u dan hekk kif insenjat mill-Qorti tal-Gutizzja Ewropea.

»L-artikolu 23 *et seq*. tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta huwa artikolu li ma jmurx kontra d-dettami tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem u/jew tat-trattat dwar id-drittijiet fundamentali tal-bniedem u li l-qrati għalhekk ġà kellhom l-opportunità jistħarrġu dan kollu.

»13. Tenut kont is-suespost wkoll, l-esponent jeċepixxi illi l-artikolu 23(5) tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta ġie ssodisfat ġaladarba t-Tribunal intimat immotiva r-raġuni tiegħu billi kkonċeda li l-applik-azzjoni hija legalment manifestament infondata. … … …

»14. Id-deċiżjoni tal-esponent Tribunal hija waħda korretta u mhux anti-kostituzzjonali *stante* illi l-qrati nostrani kif wkoll ewropej diġà kellhom l-opportunità jiddikjaraw illi tali proċedura hija konformi mal-prinċipji legali ċċitati.«

---

6 Dan il-paragrafu ma jidhirx li huwa meħud mill-każ ta' Alheto.

6. L-ewwel qorti iddeċidiet hekk:

> »tilqa' l-ewwel talba rikorrenti u tiddikjara li artikolu 23 tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta, sa fejn mhux kompatibbli ma' dak fuq spjegat, jilledi d-dritt fundamentali tar-rikorrenti kif imħares minn artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni però ticħad dik il-parti tat-talba inkwantu tirrigwarda l-ksur tal-artikolu 32(*a*) tal-Kostituzzjoni ta' Malta … … …;
>
> »tilqa' t-tieni talba rikorrenti u tiddikjara li l-artikolu 23 tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta, sa fejn mhux kompatibbli ma' dak fuq spjegat, jilledi d-dritt fundamentali tar-rikorrenti però tiċħadha inkwantu tirrigwarda l-ksur tal-artikolu 47 tat-Trattat Ewropew tad-Drittijiet Fundamentali għar-raġunijiet fuq spjegati u tastjeni milli tieħu konjizzjoni tat-talba rikorrenti inkwantu jirrigwarda l-artikolu 13 tal-Konvenzjoni … … …;
>
> »tiċħad it-tielet talba rikorrenti;
>
> »tilqa' r-raba' talba tar-rikorrenti u tordna li l-imsemmi Tribunal jittratta mill-ġdid il-każ tar-rikorrenti u, qabel jasal għall-konklużjoni tiegħu, jimxi mal-garanziji minimi elenkati f'artikolu 10 fuq imsemmi tad-Direttiva tal-Kunsill tal-Ministri 2005/85/EC.
>
> »Spejjeż għall-Aġenzija intimata.«

7. Ir-raġunijiet li wasslu lill-ewwel qorti għal din id-deċiżjoni ġew imfissra hekk fis-sentenza appellata:

> »Il-qorti … qed tintalab li tikkonsidra erba' kategoriji ta' ilmenti.
>
> »A. dawk li jirrigwardaw it-Trattat Ewropew (it-Trattat) fuq isemmi;
>
> »B. dawk li jirrigwardaw l-inosservanza tar-rekwiżiti da parti tat-Tribunal tal-arikolu 23(5);
>
> »C. ksur tad-drittijiet fundamentali elenkati f'artikolu 32 tal-Kostituzzjoni.
>
> »D. ksur tal-artikoli 39(2) u artikoli 6 u 13 tal-Kostituzzjoni u Konvenzjoni rispettivament.
>
> »Għalhekk din il-qorti ser tkun qed tikkonsidra dawn l-ilmenti f'din l-ordni wara li jiġu epurati xi eċċezzjonijiet ta' natura preliminari sollevati minn uħud mill-intimati inkwantu qegħdin isostnu li ma humiex il-leġittimi kontradittur i.
>
> Konsiderazzjonijiet
>
> »<u>Il-Ministru tal-Intern u t-Tribunal ma humiex leġittimi kontradittur i</u>
>
> »… … …
>
> »Kwantu jirrigwarda l-intimat Avukat tal-Istat ma hemmx raġunijiet għalfejn dawn ma jitqisux bħala l-leġittimi kontradittur i, tant li fir-risposta tal-intimati ma tqanqlet ebda eċċezzjoni f'dan is-sens. Dan ifisser li fil-waqt kemm it-Tribunal u kif ukoll il-Ministru ser ikunu qegħdin jiġu liberati, mhux hekk fil-każ tal-Avukat tal-Istat u l-Aġenzija..

»<u>Ksur tal-artikolu 47 tat-Trattat Ewropew tad-Drittijiet tal-Bniedem</u> [*recte*, il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea]

»… … …

»… … … sa fejn jirrigwarda l-anjanza tar-rikorrenti rigward l-artikolu 47 tat-Trattat din ma tistax tinlaqa'. … … …

»<u>Ksur ta' artikolu 32(*a*) tal-Kostituzzjoni</u>

». … … din il-parti tal-lanjanzi tar-rikorrent, inkwantu tirreferi għal ksur ta' artikolu 32(*a*), tal-Kostituzzjoni din ser tkun miċħuda.

»<u>L-inosservanza tar-rekwiżti da parti tat-Tribunal ta' l-artikolu 23(5)</u>

»… … …

»Din il-qorti hija tal-fhema li, limitatament għat-tielet talba għal mod kif konfezzjonata u kif tiddistingwi lilha nnifisha mill-ewwel żewġ talbiet, l-Avukat tal-Istat għandu raġun meta jgħid li r-rikorrenti kellha r-rimedju ordinarju taħt artikolu 469A tal-Kap 12 tal-ligijiet. Però huwa minnu wkoll li l-uniku rimedju li jipprovdi dan l-artikolu huwa li l-għemil ammi-nistrattiv jiġi dikjarat null, salv għal ċirkostanzi speċifiċi u ristretti fejn jistgħu jingħataw id-danni. Imma dak li qed titlob ir-rikorrenti permezz ta' din it-talba huwa li l-għemil tat-Tribunal huwa *ultra vires* kif irid l-artikolu 469A. Għalhekk, sa fejn jirrigwarda din it-talba, din il-qorti ser tkun qed tiddeklina li teżerċita l-poteri tagħha lilha konferiti f'artikolu 46 tal-Kostituzzjoni u kwindi ser tiċħadha.

»<u>Il-meritu</u>

»Qabel ma din il-qorti tinvesti l-mertu tħoss li għandha tagħmel xi osservazzjonijiet dwar xi provvedimenti tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta.

»Mill-provi li għandha quddiema, partikolarment mill-eżami li għamlet mill-analiżi li għamlet l-Aġenzija, il-qorti fehmet li l-applikazzjoni tqieset bħala manifestament mhux fondata taħt para (*e*) tad-definizzjoni li tagħti din il-liġi ta' "Applikazzjoni manifestament infondata" u *cioè*:

> »"(*e*) l-applikant għamel b'mod ċar rappreżentazzjonijiet inkonsist-enti u kontradittorji, li huma foloz jew ovvjament improbabbli, li jikkontradixxu informazzjoni tal-pajjiż ta' oriġini vverifikata, u b'hekk jidher ċar li t-talba tiegħu mhix konvinċenti fir-rigward ta' jekk jikkwalifikax bħala benefiċjarju tal-protezzjoni internazzjonali."

»Jidher ukoll li il-każ tar-rikorrenti ġie trattat taħt artikolu 23(1). Dan huwa l-każ meta persuna li tfittex protezzjoni internazzjonali f'Malta skont l-artikolu 8 u li għandha tiġi eżaminata taħt proċeduri aċċellerati skont dan l-artikolu u *cioè* meta l-applikazzjoni tkun tidher bħala waħda manifestament infondata.

»Il-qorti tosserva, li din proċedura tikkontrasta minn dik l-applikazzjoni ma titqies manifestament infondata [*sic*]. Meta min-naħa l-oħra l-applikazzjoni titqies bħala waħda mhux manifestament infondata din tiġi eżaminata taħt proċeduri normali skont ma hemm provdi l-Att (ara art 23(7)). *Di più* f'dan il-każ il-liġi tipprovdi espressament għad-dritt ta' assitenza legali meta ma hux il-każ taħt il-proċedura aċċellerata. B'mod xejn konsistenti, dan id-dritt jingħata taħt Titolu V tal-liġi intitolat *Proċeduri Aċċelerati* .

»Il-qorti tosserva li dan l-artikolu jipprovdi li "kull intervista mal-applikant taħt id-disposizzjonijiet ta' qabel ta' dan l-artikolu għandha, skont ma jkun meħtieġ, titmexxa bil-magħluq u bl-assistenza ta' interpretu. L-applikant għandu wkoll jiġi mgħarraf bid-dritt li jkollu li jikseb is-servizz ta' konsulent legali biex jassistih matul il-proċeduri aċċellerati u li jikkonsulta lill-Kummissarju Għoli". *Di più*, it-Tribunal tal-Appell għall-Protezzjoni Internazzjonali kif kostitwit b'artiklu 6 tal-Att It-Tribunal "għandu, skont ma jista' jkun jeħtieġ il-każ partikolari, jagħmel arranġamenti biex jipprokura l-attendenza ta' interpretu biex jassisti waqt is-seduti". Din proċedura tapplika biss għall-proċeduri li ma humiex aċċellerati.

»Difatti artikolu 7 tal-Att fil-każ ta' proċedura mhux aċċellerata jiddisponi hekk:

> »"(4) Appellant ikollu d-*dritt għal għajnuna legali* bla ħlas taħt l-istess kondizzjonijiet li japplikaw għal ċittadini Maltin.
>
> »"(5) *It-Tribunal jista' jagħmel smigħ orali* jekk jidhirlu li huwa xieraq. Seduti orali bħal dawn għandhom jinżammu fil-magħluq, *sakemm it-Tribunal ma jawtoriżżax li seduta tkun pubblika, wara talba minn waħda mill-partijiet*, jew jekk it-Tribunal jidhirlu li jkun xieraq.
>
> »"(6) *It-Tribunal għandu jitlob lill-applikanti li jagħmlu sottomissjonijiet bil-miktub* f'mhux aktar minn ħmistax-il jum wara s-sottomissjoni tal-applikazzjoni tal-appell. Is-sottomissjoni għandha ssir mingħajr preġudizzju għall-preżentazzjoni ta' evidenza addizzjonali, partikolarment dokumentazzjoni li ma setgħetx tkun disponibbli meta kienet saret is-sottomissjoni matul il-proċeduri.
>
> »"(7) Mingħajr preġudizzju għall-artikolu 23, it-Tribunal għandu jiżgura li kull każ jiġi konkluż fi żmien tliet xhur *mis-sottomissjoni tal-applikazzjoni tal-appell*."

»Il-partijiet emfasiżżati minn din il-qorti jindikaw għotja ta' drittijiet lill-appikant, li taħt is-sistema ta' smiegħ aċċellerat ma jeżistux. Il-qorti ma teskludix li anke f'dan il-każ li t-Tribunal jieħu l-inizzjattiva. Iżda ħaġa l-vinkolu legali fil-każ ta' appell taħt artikolu 7(4) u ħaġa oħra l-inizzjattiva *ex marte proprio* da parti tat-Tribunal fil-każ ta' proċedura aċċellerata taħt artikolu 23(3).

»Għalhekk, din il-proċedura pjuttost eleborata f'każ li l-applikazzjoni ma tkunx manifestament infondata tikkontrasta ħafna minn dik ta' meta applikazzjoni titqies manifestament infondata taħt artikolu 23(4) tal-Att. Il-qorti ma tistax ma tirrimarkax li, taħt dan l-artikolu partikolari, it-Tribunal, għalkemm jibqa' jissejjah bħal wieħed tal-appelli, ma hux *stricto iure* hekk. Appell ikun tali meta dan ikun ugwalment disponibbli għal kull parti għall-vertenza in dibattitu, bħal ma hu fil-fatt taħt l-artikolu 7(1) tal-Att.

»Mentri art. 23(3) jiddisponi li d-deċiżjoni għanda tiġi minnufih riferita lill-*Chairperson* tat-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali li għandu jeżamina u jirrevedi d-deċiżjoni tal-Aġenzija għall-Protezzjoni Internazzjonali fi żmien tlitt ijiem tax-xogħol. Dan ifisser li r-referenza lit-Tribunal hija waħda unilaterali u awtomatika u mhux volontarja, sabiex issir reviżjoni u eżami tad-deċiżjoni. Għalhekk il-funzjoni tat-Tribunal ma hiex *stricto iure* bħala waħda ta' tieni istanza, iżda pjuttost waħda ta' konvalidazzjoni tal-ewwel deċizjoni. Il-persuna li tkun applikat ma għandha ebda sehem jew intervent f'din il-proċedura.

»Charles Cassar, Segretarju Tat-Tribunal, ipoġġi l-istampa tajba fl-*affidavit* tiegħu . Dan jispjega hekk:

> »"li l-eżercizzju tat-Tribunal f'każ bħal dan ma hux il-forma tal-appell tradizzjonali u *cioè* bis-smigh fil-miftuħ, trattazzjoni u bil-preżenza tal-avukati u l-partijiet. Id-deċiżjoni bħala deċiżjoni ta' reviżjoni tittieħed wara li ċ-*chairperson* ikun ra u rreveda l-atti li jkunu ġew miġbura quddiem l-awtorità kkonċernata u *cioè* l-Aġenzija għall-Protezzjoni Internazzjonali. F'dan l-istadju ma jin-stemghux la xhieda u l-anqas l-appellant innifsu jew l-avukat tieghu, ghalkemm, kif ghedt waqt ix-xhieda tieghi tas-26 ta' Mejju 2021, ma hemm xejn xi jwaqqaf lill-appellanti milli taghmel sotto-missjonijiet bil-miktub."

»Minn dan il-bran joħrog ċar ħafna l-funzjoni tat-Tribunal f'każ ta' appell, dejjem jekk jista jissejjah hekk, minn deċiżjoni ta' applikazzjoni li titqies bħala manifestament infondat. Imma l-qorti ma tistax taqbel mal-aħħar parti ta' din xiehda. Aktar minn hekk, fil-waqt li taħt artikolu 7(1) huwa presumibbli li d-deċiżjoni tkun motivata, mhux hekk fil-każ ta' proċedura aċċellerata għalkemm artikolu 23(5) jipprovdi li:

> »"Meta, wara li jsiru l-proċeduri msemmija fid-disposizzjonijiet ta' qabel ta' dan l-artikolu, applikazzjoni tiġi miċħuda, iċ-*Chairperson* tat-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali għandu jibgħat kopja tad-deċiżjoni motivata lill-Ministru u lill-Aġenzija għall-Protezzjoni Internazzjonali."

»Ma jidhirx li l-applikant jingħata kopja tal-motivazzjonijiet. Il-liġi hija għal kollox siekta dwar jekk l-applikant jistax jitlob kopja. *Di più* l-istess artikolu jipprojbixxi kull appell jew rikors għal xi Tribunal ieħor. Il-qorti tistqarr li ssibha ħaġa stramba u biżantina kif l-applikant jirċievi ittra xotta għall-aħħar bħal dik tas-17 ta' Diċembru 2020, u l-motivazzjoni taċ-ċaħda, l-aktar li tikkonċernah, tintbagħat lill-Ministru. F'ċirkostanza t-titolu ta' Tribunal ta' Appelli hija denominazzjoni impropja u *cioè misnomer.* Aktar milli tribunal, fil-każ ta' proċedura aċċellerata, b'konsegwenza li applikazzjoni titqies bħala manifestament infondata, ikun aktar preċiż li jingħad li *si tratta* ta' korp reviżorju *sui generis* li minnu ma hemmx appell taħt l-Att. Il-qorti ma tqisx li din hija ħaġa sewwa.

»Kwantu dak li tgħid din il-liġi inkwantu ma tippermetti ebda appell jew sindikabbilità mill-qrati ordinarji, din il-qorti tiribadixxi l-prinċipju li, fejn dawn jidhrilhom li trid issir ġustizzja, projbizzjonijiet bħal dawn ma jorbtuhomx. Huwa indubitat li s-sistema Maltija, li hija imfassla fuq dik Ingliża, tħaddan bħala l-akbar garanzija l-prinċipju tas-saltna tad-dritt. … … …

»… … … jemerġu żewġ punti importanti. L-ewwel, li dawn il-qrati qatt ma jistgħu jkunu miżmuma milli jissindikaw l-aġir tal-esekuttiv, anke jekk il-liġi ordinarja espressament tipprovdi għal din l-esklużjoni. It-tieni, li esklużjoni bħal din għandha dejjem titqies bħala *pro non scripta*, jiġifieri daqs li kieku mhux miktuba fil-liġi.

»F'dan ir-rigward din il-qorti tirribadixxi l-prinċipju li l-qrati Maltin huma krejaturi kostituzzjonali. Bħala tali, għandhom il-poter assolut fdat lilhom mill-Kostituzzjoni li jannullaw anke liġi tal-Parlament aħseb u ara kemm aktar jiskrutinaw l-aġir ta' xi awtorità jew tribunali li jkollhom funzjoni kważi-ġudizzjarja. Il-qrati għandhom din il-fakultà indiskussa li toriġina mill-Kostituzzjoni, l-ogħla liġi tal-pajjiż, u mhux minn xi liġi

ordinarja sabiex jassiguraw is-saltna tad-dritt indipendentement minn dak li jipprovdi l-leġislatur permezz ta' liġijiet ordinarji. Dawn il-liġijiet jibqgħu dejjem subordinati għall-iskrutinju tal-qrati sija dwar il-legalità tal-liġi nnifsha u kif ukoll fil-mod kif jiġu applikati.

»Il-qorti tkompli ssaħħaħ il-fhema tagħha f'dan ir-rigward anke minn dak li jiddisponi l-artikolu 123(10) tal-Kostituzzjoni li jgħid hekk:

> »"Ebda disposizzjoni ta' din il-Kostituzzjoni illi xi persuna jew awtorità ma tkunx suġġetta għad-direzzjoni jew kontroll minn xi persuna jew awtorità oħra fl-eżerċizzju ta' xi funzjonijiet skont din il-Kostituzzjoni ma għandha tiftehem bħala li tipprekludi qorti milli teżerċita ġurisdizzjoni dwar xi kwistjoni jekk dik il-persuna jew awtorità tkunx qdiet dawk il-funzjonijiet skont din il-Kostituzzjoni jew xi liġi oħra."

»Dan ifisser li l-Kostituzzjoni stess tfisser li ma tridx li teskludi l-qrati milli jissindikaw l-għemil ta' awtorità anke meta din ma tkunx soġġetta għad-direttivi jew kontroll minn xi persuna oħra. Mela kemm aktar jekk ikun għemil ta' xi awtorità li taġixxi skont xi liġi ordinarja?

»F'dan l-istadju l-qorti tħoss ukoll li għandha tikkumenta dwar dak li xehed is-segretarju tat-Tribunal. L-ispjegazzjoni tiegħu kienet ċara ħafna, iżda l-qorti ma tistax taqbel mal-konklużjoni li wasal għaliha meta qal li l-liġi ma tgħid xejn dwar jekk ir-rikorrenti kellhiex dritt ta' appell; għalhekk skont dan ix-xhud ma kien hemm xejn xi jżomm lir-rikorrenti milli tagħmel appell.

»Qabel xejn, fil-każ ta' proċedura daqstant importanti bħal dik ta' appell, il-liġi għandha tipprovdi għalih espressament. Il-proċedura ma tista' tkun qatt implicita. Il-Kap. 420 meta ried li jkun hemm appell ipprovda espressament għalih u wkoll b'ċertu dettal. Huwa prinċipju ġenerali tal-interpretazzjoni tal-liġi li *ubi lex voluit dixit* u *nemo debemus* [*debet*?] *distinguere ubi lex non distinguit*. Dan japplika b'aktar saħħa meta il-paraguni jistgħu isiru bejn regola oħra li jkunu fl-istess liġi.

»Imiss li tkun ikkunsidrata r-risposta tal-Avukat tal-Istat dwar jekk dak li jkun deċiż mill-Aġenzija ma jammontax għal dak li jrid l-artikolu 39(2) u 6 tal-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni rispettivament u *cioè "a determination of a civil right or of a criminal offence"*. Jekk dan huwa l-każ allura *ne plus ultra* u l-azzjoni rikorrenti taqa' u tikkrolla. Din il-qorti hija konsapevoli tas-sentenzi ċitati mill-avukat tal-Istat fin-nota tiegħu fir-rigward.

»Mingħajr ma hemm ħtiega li din il-qorti tagħti lista twila ta' sentenzi fuq dan il-punt huwa suffiċjenti li ssir referenza għall-insenjament tal-Qorti Ewropeja tad-Drittijiet tal-Bniedem fil-każi ta' <u>H *v.* Belgium</u> tal-1997, <u>Hamer *v.* France</u> tal-1996 u <u>Giorgiadis *v.* Greece</u> tal-1997. F'dawn is-sentenzi ntqal li ma jissusstitwix [*sic*] ir-rekwiżit ta' kontestazzjoni kif imsemmi fl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u 6 tal-Konvenzjoni. It-talba għal *status* ta' refuġjat mhix proċedura fejn hemm forma ta' kontestazzjoni. Din issir wara applikazzjoni fejn tittieħed id-deċiżjoni in segwitu ta' talba fejn wieħed jadixxi l-Aġenzija għal talba ta' *status* ta' refuġjat.

»… … …

»Din il-qorti ħasbet fit-tul dwar il-pronunzjamenti kemm tal-Qorti Ewropea u kif ukoll ta' dawn il-qrati dwar xi tfisser determinazzjoni ta'

drittijiet ċivili. Hassew li għandhom jgħidu li applikazzjoni bħal dik li għandha quddiemha din il-qorti ma taqax fi-definizzjoni mogħtija kemm taħt artikolu 6(1) u 39(2) tal-Konvenzjoni u tal-Kostituzzjoni rispettivament. Din il-qorti ma taqbilx ma dan.

»Il-qorti tħoss li, fil-każ ta' applikazzjoni għall-stat ta' refuġjat, il-frażi drittijiet ċivili ma għandhiex tingħata interpretazzjoni ristrettiva. … … … Fil-każ ta' refuġjat, dejjem jekk ikollu raġun fil-mertu tal-applikazzjoni, ma hemm xejn aktar determinanti minn dik li jakkwista dan l-istat li bis-saħħa tiegħu ser ikun qiegħed jeżerċita drittijiet ta' natura ċivili li f'każ li jiġi rimpatrijat ma jkunx jista' jeżerċithom. L-otteniment ta' stat ta' refuġjat huwa fih innifsu is-sors tas-setgħa tal-eżerċizzju ta' għadd ta' drittijiet ċivili. F'dan l-istadju ma għandhomx ikunu konfużi l-kwistjoni ta' x'jammonta għal dritt ċivili u l-fondattezza tat-talba għall-istat ta' refuġjat. Tal-ewwel huwa stadju ta' natura proċedurali li jabilita lil din il-qorti biex fit-tieni stadju teżamina fil-mertu din it-talba.

»Il-ECHR tispjega li "*Whether or not a right is to be regarded as civil within the meaning of that term in the Convention must be determined by reference not only to its legal classification but also to its substantive content and effects under the domestic law of the State concerned*". (König *v.* Germany, judgment of 28 June 1978, Series A no. 27, p. 30, § 89). Hija għalhekk il-fehma soda ta' din il-qorti li biex tasal għall-konklużjoni jekk il-kwistjoni tittrattax dritt ċivili kif trid il-liġi jrid isir apprezzament tal-konsegwenzi fuq l-individwu fl-evetwalità ta' caħda tal-akkwist ta' *status* ta' refuġjat. Mhux wisq jimporta kif il-liġi domestika tiddeskrivi l-proċess daqs kemm huwa importanti l-konsegwenzi rejali u l-prova ta' dak li l-awturi jsejjħu … bħala "*proof of actual prejudice"*. Għalhekk il-qorti tara li d-deċiżjoni ta' awtorità, partikularment bis-sistema aċċellerata, jekk il-persuna għandiex tingħata stat ta' refuġjat jew li jkun rimpatrijat lejn stat li huwa retrogradu, fejn ma jkunx jista' jeżerċita dawk id-drittijiet ċivili li joffri stat progredit, taqa' fil-klassifikazzjoni ta' dritt ċivili per eċċellenza. Il-qorti tippuntwalizza li din il-konsiderazzjoni hija għal kollox indipendenti mill-konsiderazzjoni *ad funditus* tal-mertu tal-każ.

»*Di più*, il-qorti ma tistax ma tosservax li, f'każ li ma jkunx jaqa' taħt il-proċedura aċċellerata, kif diġà ingħad, il-liġi tipprovdi għal proċedura ta' appell pjuttost elaborata. Din fiha innifisha hija indikattiva li, minkejja li l-Aġenzija ma hiex Tribunal fis-sens wisa' tad-definizzjoni, hemm element qawwi tal-*adverserial system* li tirrendi kemm lill-Aġenzija u kif ukoll lit-Tribunal tal-Appelli bħala entitajiet kważi-ġudizzjarji. Kif ser jingħad aktar 'il quddiem, dan anke għandu rifless fuq is-sistema aċċellerata, bħal każ li għandha quddiemha din il-qorti.

»Fl-aħħar nett fuq dan il-punt, il-qorti tagħmel referenza għaż-żewġ artikoli rilevanti tal-Kostitiuzzjoni u tal-Konvenzjoni. Dawn iż-żewġ artikoli ma humiex riflessjoni preċiża ta' xulxin. Art 6(1) tal-Konvenzjoni jitkellem dwar deċiżjoni tad-drittijiet ċivili, mentri 39(2) tal-Kostituzzjoni jirreferi għad-deċiżjoni dwar l-eżistenza jew l-estensjoni ta' drittijiet jew obbligi ċivili. Għalkemm din il-qorti ma għandhiex spjegazzjoni għal din id-divergenza fir-rigward tal-mod kif tintuża il-kelma 'civili', huwa indiskuss li dan l-artikolu ma jipprovdix biss għal drittijiet iżda ukoll obbligi. Din il-qorti temmen għalhekk li l-użu tal-kelma 'obbligi' ma hiex indirizzata biss lejn individwu *per se* iżda anke lejn l-istat, meta dan jonqos mill-obbligu tiegħu li jħares u jipproteġi d-drittijiet fundamentali tal-bniedem, kif fil-fatt temmen li qed jagħmel fil-każ ta' applikazz-

jonijiet għall-istat ta' refuġjat. Difatti, kif ser jingħad aktar 'l isfel, artikolu 3 tal-liġi jagħmel referenza għall-fatt li l-istat Malti assuma l-obbligi li jemerġu mid-Direttivi tal-EU, fosthom dik li qed tkun ikkunsidrata f'din is-sentenza.

»Għalhekk din il-qorti qiegħda tiċħad ir-risposta numru 6 tal-Avukat tal-Istat.

»Il-qorti tħoss li jkun utli li qabel kollox għandha tiċċita *in extenso* dak li tipprovdi d-Direttiva tal-Kunsill numru 2005/85/EC li għandha rilevanza diretta għall-vertenza odjerna. Dan huwa importanti għall-aħjar apprezzament tar-ragjonament ta' din il-qorti:

> »"Chapter ll
>
> »"Article 10
>
> »"Guarantees for applicants for asylum
>
> »"1. With respect to the procedures provided for in Chapter III, Member States shall ensure that all applicants for asylum enjoy the following guarantees:
>
> »"(a) they shall be informed in a language which they may reasonably be supposed to understand of the procedure to be followed and of their rights and obligations during the procedure and the possible consequences of not complying with their obligations and not cooperating with the authorities. They shall be informed of the time-frame, as well as the means at their disposal for fulfilling the obligation to submit the elements as referred to in Article 4 of Directive 2004/83/EC. This information shall be given in time to enable them to exercise the rights guaranteed in this Directive and to comply with the obligations described in Article 11;
>
> »"(b) they shall receive the services of an interpreter for submitting their case to the competent authorities whenever necessary. Member States shall consider it necessary to give these services at least when the determining authority calls upon the applicant to be interviewed as referred to in Articles 12 and 13 and appropriate communication cannot be ensured without such services. In this case and in other cases where the competent authorities call upon the applicant, these services shall be paid for out of public funds;
>
> »"(c) they shall not be denied the opportunity to communicate with the UNHCR or with any other organisation working on behalf of the UNHCR in the territory of the Member State pursuant to an agreement with that Member State;
>
> »"(d) they shall be given notice in reasonable time of the decision by the determining authority on their application for asylum. If a legal adviser or other counsellor is legally representing the applicant, Member States may choose to give notice of the decision to him/her instead of to the applicant for asylum;
>
> »"(e) they shall be informed of the result of the decision by the determining authority in a language that they may reasonably be supposed to understand when they are not assisted or represented by a legal adviser or other counsellor and when free legal assistance is not available. The information provided shall include information on how to challenge a negative decision in accordance with the provisions of Article 9(2).

»"2. With respect to the procedures provided for in Chapter V, Member States shall ensure that all applicants for asylum enjoy equivalent guarantees to the ones referred to in paragraph 1(b), (c) and (d) of this Article.

Article 23 (4)

»"Member States may also provide that an examination procedure be prioritised or accelerated in accordance with the basic principles and guarantees of Chapter II … … …

»"Article 35

»"Border procedures

»"1. Member States may provide for procedures, in accordance with the basic principles and guarantees of Chapter II, in order to decide at the border or transit zones of the Member State on applications made at such locations.

»"2. However, when procedures as set out in paragraph 1 do not exist, Member States may maintain, subject to the provisions of this Article and in accordance with the laws or regulations in force on 1 December 2005, procedures derogating from the basic principles and guarantees described in Chapter II, in order to decide at the border or in transit zones as to whether applicants for asylum who have arrived and made an application for asylum at such locations, may enter their territory.

»"3. The procedures referred to in paragraph 2 shall ensure in particular that the persons concerned:

»"(a) are allowed to remain at the border or transit zones of the Member State, without prejudice to Article 7;

»"(b) are be immediately informed of their rights and obligations, as described in Article 10(1) (a);

»"(c) have access, if necessary, to the services of an interpreter, as described in Article 10(1)(b);

»"(d) are interviewed, before the competent authority takes a decision in such procedures, in relation to their application for asylum by persons with appropriate knowledge of the relevant standards applicable in the field of asylum and refugee law, as described in Articles 12, 13 and 14;

»"(e) can consult a legal adviser or counsellor admitted or permitted as such under national law, as described in Article 15(1); and

»"(f) have a representative appointed in the case of unaccompanied minors, as described in Article 17(1), unless Article 17(2) or (3) applies.

»"Moreover, in case permission to enter is refused by a competent authority, this competent authority shall state the reasons in fact and in law why the application for asylum is considered as unfounded or as inadmissible … … …"

»Huwa ċar li l-prinċipji bażiċi elenkati fir-regolament 10 huma maħsuba li jiggrantixxu il-minimu ta' drittijiet li għandu jkollu applikant għall-ażil *ossia* stat ta' refuġjat. L-anqas ma hemm dubbju li dawn il-minimu ta' prinċipji bażiċi huma mogħtija biex jissalvagwardjaw id-drittijiet

fundamentali tal-persuna kif imħarsa mill-Konvenzjoni. Dritt li jeżisti ukoll taħt il-Kostituzzjoni Maltija.

»Joħroġ ukoll ċar li l-proċedura aċċelerata f'artikolu 23 tal-Kap 420 tal-Liġijiet ta' Malta titnissel mir-regolament 23(4) tad-Direttiva. Dan ir-regolament jagħmilha ċara li anke din il-proċedura trid tosserva l-minimu ta' garanzija li joffri ir-regolament 10 taħt titolu II tad-Direttiva. Haġa li ma jirriżultax li saret. L-anqas ma tista' din il-qorti ma tosservax li, fil-każ tad-deċiżjoni tat-Tribunal tal-Appelli dwar applikazzjoni manifestament infondata, filwaqt li l-motivazzjonijiet jintbgħatu lill-Ministru, ma jingħatawx lill-applikant. B'dana kollu raġunijiet dettaljati jingħataw lil min ikun irid jidħol mill-fruntiera skont artikolu 35(2) tad-Direttiva. Il-konklużjoni tat-Tribunal aktar jinteressaw mil-qrib lill-applikant milli lill-Ministru, għalkemm ma hemm xejn ħażin fil-fatt li tingħatalu kopja.

»Il-qorti tfakkar li fil-liġijiet ordinarji ma hemm xejn daqstant sagru li, minkejja dak li jiddisponu, meta dawn liġijiet kollha jew f'parti minnhom ikunu anti-kostituzzjonali xorta waħda jibqgħu attakkabbli. Infatti artikolu 7(1) tal-liġi jgħid hekk:

> »"Minkejja d-disposizzjonijiet ta' kull liġi oħra, iżda mingħajr preġudizzju għall-artikolu 46 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u mingħajr preġudizzju għad-disposizzjonijiet tal-artikolu 4 tal-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea, id-deċiżjoni tat-Tribunal tkun waħda finali u konklussiva u ma tkun tista' tiġi kontestata jew appellata quddiem ebda qorti tal-ġustizzja, ħlief taħt id-disposizzjonijiet tal-artikolu 7A."

»F'din il-parti tal-liġi l-leġislatur b'antiċipu lemaħ il-possibilità li jista' jagħti l-każ li partijiet tal-liġi jkunu kontestati, bħal ma fil-fatt qegħdin ikunu f'din il-kawża. Għalhekk din il-qorti ssibha ħaġa anomala ħafna li l-applikant ma jingħatax kopja tar-raġunament tad-deċiżjoni tat-Tribunal biex b'hekk ikun jista' jirregola ruħu jekk ikun il-każ.

»Fil-każ ta' Appelli mid-deċiżjoni tal-Awtorità lit-Tribunal tal-Appelli minn applikazzjonijiet li ma jkunux meqjusa bħala manifestament infondati, il-minimu ta' garanziji li joffri ir-regolament 10 tad-Direttiva jidhru li huma sostanzjalment sodisfatti. Il-qorti ma tistax tgħid l-istess għall-każ ta' proċedura aċċelerata. Indipendentement minn kull konsiderazzjoni oħra, tajjeb jew ħażin, regolament 23(4) tad-Direttiva huwa adamanti li, anke fil-każ ta' din il-proċedura, il-minimu ta' garanzija tad-drittijiet elenkati f'dan ir-regolament huma applikabbli ugwalment. Dan qiegħed jingħad anke fid-dawl li artikolu 2 tal-Kap 420, fil-parti interprettativa, hemm referenza għad-Direttiva li qed tkun tratta. Mhux hekk biss, iżda artikolu 3 tal-liġi jagħmilha ċara li l-Att jinkorpora l-obbligazzjonijiet li Malta assumiet taħt il-Konvenzjoni u l-obbligazzjonijiet tagħha taħt id-Direttivi.

»Kif din il-proċedura tista' tkun aċċellerata, ma hux kompitu ta' din il-qorti li tarah. Dak li għandha quddiemha l-qorti huwa biss talba għal dikjarazzjoni ta' ksur ta' drittijiet fundamentali tal-bniedem. Aktar minn hekk, din il-qorti ma tarax kif kwistjoni bħal din qatt tista' tkun indirizzata b'azzjoni taħt artikolu 469A tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta, peress li f'dan ir-rigward id-defiċjenza ma hiex la tal-Aġenzija u l-anqas tat-Tribunal iżda tinsab intrinsikament fil-liġi.

»Għalhekk jirriżulta li, fid-dawl tal-obbligazzjoni li assuma l-Istat Malti għar-raġunijiet imsemmija aktar 'il fuq, il-minimu ta' garanziji li toffri d-Direttiva taħt artikolu 10 ma ġewx adottati jew trasposti fil-liġi tagħna

fil-każ ta' proċedura aċċellerata taħt artikolu 23 tal-Kap 420. Il-qorti digà qieset li dawn il-garanziji jiggarantixxu smigħ xieraq inkwantu jagħtu opportunità lill-applikant jressaq il-każ tiegħu kif titlob il-liġi. Għalhekk, konsegwentement din il-qorti tasal għall-konklużjoni li r-rikorrenti għandha raġun f'dan l-aspett ta' natura kostituzzjonali.

»Fl-aħħar nett il-qorti eżaminat ukoll il-proċedura, xejn ortodossa, taħt artikolu 23(3) tal-liġi. Fil-każ li l-aġenzija ssib l-applikazzjoni manifestament infondata għandha tibgħat din id-deċiżjoni minnufih lit-Tribunal, li anke f'dan il-każ jibqa' jissejjaħ tal-Appell. Din ir-referenza hija waħda unilaterali u awtomatika. F'ebda ħin ma hemm il-konvolġiment tal-applikant. Il-qorti għandha dubbji serji jekk dan ikunx jaf. Xoghol it-Tribunal huwa wieħed, dak li jeżamina u jirrevedi.

»Fil-fehma tal-qorti reviżjoni bħal din titlob li ż-żewġ naħat għandhom ikollom l-opportunità li jressqu l-każ tagħhom. Imma l-applikant ma jiċċentra mkien f'dan l-istadju tal-proċess! Għalhekk biss, din il-qorti ma tistax tifhem kif qatt tista', l-anqas bit-tiġbid tal-immaġinazzjoni, tikkonsidra li dan it-Tribunal huwa imparzjali meta qiegħed jitqiegħed mill-liġi f'posizzjoni li jisma' u jikkunsidra biss dak li jirċievi mill-Aġenzija: deċiżjoni fi kwistjoni li tista' tkun ta' ħajja jew mewt għall-applikant. Il-qorti tfakkar li dawn il-qrati dejjem sostnew li "l-principji ta' ġustizzja naturali jitqiesu dejjem materja ta' dritt, anzi ta' dritt pubbliku, u n-nuqqas ta' osservanza tagħhom jaghti mhux biss dritt ta' appell meta dan hu koncess (anke jekk limitatament fuq punt ta' dritt), izda wkoll ghad-dritt ta' *review* mill-qrati ordinarji (ara sentenza tal-14 ta' Ottubru 2004 fl-ismijiet <u>*A & J Hili Ta' Miema Ltd v.* Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud</u>, P.A. [Sede Kostituzzjonali]).

»Fl-aħħar nett ir-rikorrenti titlob ukoll dikjarazzjoni li inkiser artikolu 13 tal-Konvenzjoni. Dan l-artikolu jiddisponi hekk:

> »"Kull min ikollu miksura d-drittijiet u l-libertajiet tiegħu kontemplati f'din il-Konvenzjoni għandu jkollu rimedju effettiv quddiem awtorità nazzjonali għalkemm dak il-ksur ikun sar minn persuni li jkunu qed jaġixxu f'kariga uffiċjali."

»Minn dan l-artikolu jemerġi li r-rimedju effettiv irid jingħata wara li jkun dikjarat li kien hemm ksur ta' xi dritt fundamentali. Dan jista' jkun desunt mill-kliem ta' dan l-artikolu stess … … … Dan l-artikolu jindirizza lil dak it-tribunal jew qorti li tkun adita għaldaqshekk bħal ma fil-fatt hija din il-qorti. Dan huwa artikolu li l-effetti tiegħu huma *ex nunc* u mhux *ex tunc*.

»Għalhekk din il-qorti ser tkun qed tastjeni minn din it-talba ġjaladarba r-rimedju effettiv ser ikun qiegħed jingħata b'din is-sentenza.«

8. L-Aġenzija u l-Avukat tal-Istat appellaw b'rikors tal-14 ta' Marzu 2022 li għalih wieġbet l-attriċi fis-26 ta' Settembru 2022. L-appell jolqot is-sejbien ta' ksur tal-art. 39 tal-Kostituzzjoni u tal-art. 6 tal-Konvenzjoni, u l-ordni li t-Tribunal jisma' mill-ġdid il-każ tal-attriċi; ma jolqotx il-ħelsien tal-konvenuti l-oħra mill-ħarsien tal-ġudizzju u ċ-ċaħda tat-talbiet għal dikjarazzjoni ta'

ksur tal-art. 32(*a*) tal-Kostituzzjoni, tal-art. 47 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, u tal-art 23(5) tal-Kap. 420, u d-deċiżjoni tal-ewwel qorti li ma tqisx it-talba għal dikjarazzjoni ta' ksur tal-art. 13 tal-Konvenzjoni.

9. L-appellanti ressqu erba' aggravji li fil-qosor fissruhom hekk:

> »Il-proċeduri fir-rigward ta' protezzjoni internazzjonali ossia *refugee asylum seeker applications* ma jiffigurawx f'determinazzjoni ta' dritt ċivili u/jew kriminali u kwindi l-ewwel qorti ma setgħetx ssib illi l-artikolu 23 tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta jilledi d-dritt fundamentali tar-rikorrent kif imħarsa fl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea.
>
> »L-ewwel qorti applikat liġi żbaljata meta qieset l-import tad-Direttiva tal-Kunsill tal-Ministri 2005/85/EC. Din id-Direttiva kienet valida sal-20 ta' Lulju 2015 *stante* illi ġiet imħassra u sostitwita bid-Direttiva 2013/32 EU. Dan ifisser illi l-kunsiderazzjonijiet u *decide* tal-qorti b'referenza għad-Direttiva 2005/85/EC huma kollha żbaljati *ab initio. Di più,* il-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta jirrifletti l-import tad-Direttiva 2013/32 EU. Il-qorti ma kkunsidratx is-sentenza ta' Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (*Grand Chamber*) fill-kawża C-585/16 Alheto tal-25 ta' Lulju 2018.
>
> »L-ewwel qorti ma setgħetx tordna t-tribunal imsemmi jimxi ma artikolu tad-Direttiva 2005/85 EC għaliex fl-ewwel lok din id-Direttiva ġiet mhassra u fi kwalsiasi każ it-tribunal ġie illiberat mill-osservanza tal-ġudizzju u b'hekk is-sentenza ma tagħmilx stat ta' fatt kontrieh.
>
> »L-ewwel qorti għamlet kunsiderazzjonijiet manifestament żbaljati fir-rigward tal-proċeduri stipulati fil-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta u d-Direttiva 2013/32 EU«

10. Komplew fissru l-ewwel aggravju hekk:

> »L-appellanti jirrilevaw in-nuqqas ta' applikabbilità tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea għall-każ odjern *stante* illi applikazzjoni għas-*status* ta' refugjata ma jinkwadarax *in the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him.* Difatti l-Qorti Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem ripetutament irriteniet li l-artikoli invokati mill-attrici ma japplikawx għal talbiet għal *status* ta' refugjat u dan peress li f'materja bħal din ma hemmx id-determinazzjoni ta' drittijiet jew obbliġi ċivili.
>
> »Dan huwa wkoll l-insenjament tal-qrati tagħna u *cioè* li "*Asylum proceedings under our law are and remain essentially administrative proceedings, and the right granted in sub-article (9) of article 8 of Chapter 420 to apply for constitutional redress does not mean that those proceedings, whether before the commissioner or the board, are proceedings leading to a determination of a civil right or obligation withing the meaning of Article 6 (1) of the Convention and Article 39*

(3) of the Constitution". (Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet Muhammed Mokbel Elbakry *v.* Onor. Prim Ministru *et* deċiża fid-29 ta' Mejju 2009.

»… … …

»Fil-gwida tal-Kunsill Ewropew *Asylum and the European Convention on Human Rights* ta' Nuala Mole u Catherine Meredith, dik il-gwida tishaq illi:

> »"The Court, and the Commission before it, have been invited on innumerable occasions to find that the proceedings for the determination of an asylum application, or for the review of a refusal to grant asylum, or to accede to a request to quash a decision to expel, have failed to comply with the standards of fairness set out in Article 6. The Grand Chamber has now twice made it clear that Article 6 does not apply to expulsion cases. This is because decisions regarding the entry, stay and deportation of aliens do not concern the determination of an applicant's civil rights or obligations or of a criminal charge against him, within the meaning of Article 6 §1. Rather, it has been seen as an act of public authorities governed by public law."

»Kwindi l-allegazzjonijiet kollha li saru tul il-proċeduri fil-kawża odjerna u s-sottomissjonijiet magħmula mill-attriċi ma jsibu ebda bażi. Ibda biex jingħad illi huwa wisq ovvju illi l-proċedura quddiem l-Aġenzija għal Protezzjoni Internazzjonali sabiex persuna tingħata *status* ta' *asylum seeker* m'hijiex proċedura *adversarial* imma hija proċedura amministrattiva. Dan ifisser illi m'hemm ebda parti litiġjuża f'dik il-proċedura imma hija sempliċement applikazzjoni quddiem aġenzija amministrattiva liema aġenzija hija mogħnija b'setgħat speċifiċi u parametri imposti mil-liġi nazzjonali kif korretament trasposti minn direttivi ewropej illi għanda l-poter tiddeċiedi applikazzjoni quddiemha.

»Fil-proċeduri aċċellerati dak illi jiġri essenzjalment huwa intiż biss fl-ambitu meta applikazzjoni tiġi miċħuda minħabba applikazzjoni manifestament infondata liema applikazzjoni saret sabiex tabbuża mill-proċeduri amministrattivi u li ma għandha ebda bażi. Issa ġala-darba l-għemil amministrattiv *ossia* d-deċiżjoni dwar l-applikazzjoni għal *asylum seeker protection* tiskatta mill-aġenzija intimata u r-*review* igħaddi għand it-tribunal b'mod awtomatiku dan jisfa kollu f'proċess amministrattiv li ġie deskritt mill-qrati nostrana u mill-qorti f'Strasburgu f'determinazzjoni ta' proċeduri amministrattvi li jemanaw mid-dritt pubbliku u mhux mid-dritt ċivili. Per konsegwenza, dan il-proċess kollu m'għandux jiġi impost fuq il-parametri *ossia* s-*safeguards* tal-artikoli 39 tal-Kostituzzjoni u/jew tal-Konvenzjoni Ewropea. Semmai, il-prinċipji li japplikaw huma dawk envisti fl-artikolu 469A tal-Kap. 12 li jesiġi r-rispett għall-prinċipji tal-ġustizzja naturali.

»… … …

»… … … L-ewwel qorti tishaq ukoll illi jekk persuna tingħata *refugee status* imbgħad hija tkun tista' teżercita drittijiet ta' natura ċivili. L-appellanti assolutament ma jaqblux ma' dak illi ntqal mill-ewwel qorti u r-raġuni hija waħda sempliċi. Id-definizzjoni ta' *refugee status* hija mogħtija mill-*UNCHR* fejn tiġi definita bħala:

> »"someone who is unable or unwilling to return to their country of origin owing to a well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group, or political opinion."

»Għalhekk l-eżami illi jsir mill-awtoritajiet illi jekk persuna timmeritax protezzjoni ġewwa pajjiż illi huwa firmatarju tal-1951 *Refugee Convention* u dan għaliex jekk jmur lura *fil-country of origin* ser jiġi ppersegwitat. Dak li jiġi ezaminat u deċiż mill-Aġenzija għal Protezzjoni Internazzjonali u *reviewed* mill-imsemmi tribunal m'huwiex jekk persuna timmeritax taħdem ġewwa pajjiż, jew jekk timmeritax tistudja ġewwa pajjiż jew jekk persuna għandhiex id-dritt tirrisjedi ġewwa pajjiż imma jekk dik il-persuna effettivament tikkwalifikax għal protezzjoni internazzjonali u xejn aktar.

»L-appellanti jsostnu b'qawwa illi kif ġie deċiż b'mod konsistenti, il-proċeduri għal ażil huma proċeduri amministrattivi illi għandhom jirrispettaw il-liġijiet nazzjonali liema liġijiet jirriflettu d-Direttivi Ewropej viġenti.

»… … …

11. L-attriċi wieġbet hekk

»Mis-sentenzi ċitati b'mod estensiv mill-aġenzija appellanta joħroġ fattur importanti li jgħaqqad dawn is-sentenzi kollha, dak li dawn is-sentenzi kienu jittrattaw punti li tqajmu waqt li kienet tkun għadha għaddejja l-applikazzjoni tal-ażil tal-applikant.

»Il-każ li tressaq quddiem l-ewwel qorti ma' kienx jittratta l-proċeduri li saru quddiem l-aġenzija intimata, iżda fuq il-fatt li, skond il-provvedimenti tal-Kap. 420, l-Att dwar il-Protezzjoni Internazzjonali, l-appellata ma tħallietx tappella mid-deċiżjoni li ttieħdet fil-konfront tagħha.

»Għaldaqstant, il-mertu tal-kawża mhux il-proċeduri li saru quddiem l-aġenzija intimata iżda dwar il-proċess ta' appell awtomatiku li permezz tiegħu ġiet konfermata d-deċiżjoni li ttieħdet fil-konfront tal-appellata.

»L-appellata fil-proċeduri li saru guddiem l-ewwel qorti ma' talbitx biex din il-qorti ssib li sar ksur tad-drittijiet tal-bniedem waqt il-proċess li sar mill-aġenzija appallanta, inkluż dak li l-applikazzjoni tagħha ġiet klassifikata bħala manifestament infondata, iżda dwar il-fatt li hi ma kellha ebda mod biex tipparteċipa fil-proċess ta' reviżjoni li sar quddiem it-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali.

»… … …

»Għaldaqstant, is-sentenzi li fuqhom qed jistrieħu l-appellanti jittrattaw punti legali differenti minn dak li fuqhom ġie msejjes ir-rikors tal-appellata quddiem l-ewwel qorti u għalhekk ma jistgħux iservu ta' bażi soda għall-ewwel aggravju tal-appellanti.

»… … …

»Applikazzjoni bħal dik tal-ażil, li l-effetti tagħha jistgħu jkunu ta' importanza fundamentali għall-applikant, dejjem trid tingħata interpretazzjoni estensiva biex id-drittijiet tal-applikant ikunu protetti a tenur tal-Liġijiet ta' Malta u tad-Direttivi Ewropej relevanti.

»Dan iwassal mhux biss għal obbligi u dmirijiet min-naħa tal-partijiet kollha, kemm tal-applikant u kif ukoll tal-istat, li għandu jiżgura li d-drittijiet kollha li jista' jagħmel użu minnhom applikant ikunu dejjem disponibbli għalih, mingħajr eccezzjoni.

»Kif qalet ukoll l-ewwel qorti, l-element ta' *adversarial system …* jinsab preżenti minhabba li t-tribunal jitqies bħala enti kważi-ġuridika [*recte*, kważi-ġudizzjarja], u li dan għandu jiġi rifless f'kull appell li jinġieb a konjizzjoni tat-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali, inkluż fil-każ ta' applikazzjonijiet li jitqiesu bħala manifestament infondati.

»L-ewwel qorti, bl-aktar mod korrett, saħqet li rigward l-interpretazzjoni tal-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni "huwa indiskuss li dan l-artikolu ma jipprovdix biss għal drittijiet iżda ukoll obbligi. Din il-qorti temmen għalhekk li l-użu tal-kelma 'obbligi' ma hiex indirizzata biss lejn individwu *per se* iżda anke lejn l-istat, meta dan jonqos mill-obbligu tiegħu li jħares u jipproteġi d-drittijiet fundamentali tal-bniedem …".

»Għaldaqstant, l-istat għandu dmir li jipproteġi d-drittijiet tal-bniedem ta' kull persuna, inkluż ta' persuni li qed japplikaw għal *status* ta' ażil u li jista' jkollhom l-applikazzjoni tagħhom rifjutata minħabba li titqies bħala waħda manifestament infondata.

»Għaldaqstant, il-proċess li jrid jiġi utilizzat mit-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali għandu jkun wieħed li jipproteġi d-drittijiet tal-appellant, li josserva l-prinċipji tal-ġustizzja naturali u l-Kostituzzjoni ta' Malta u kull liġi oħra intiża li tissalvagwardja d-drittijiet tal-istess appellant.

»Huwa ċar li proċedura li titħaddem bil-mod li permezz tiegħu ssir il-proċedura tal-proċeduri aċċellerati fil-każ ta' applikazzjonijiet meqjusa bħala manifestament infondati ma jgawdux minn din il-protezzjoni, fatt li jpoġġi l-appellanti [*sic*] f'sitwazzjoni ta' preġudizzju irrimedjabbli fil-konfront tagħhom.

»*Di più*, l-aġenzija appellanta tidher li qed tħallat iż-żewġ proċeduri – dawk quddiem l-aġenzija stess u dawk quddiem it-tribunal – ma' xulxin meta tgħid li il-proċess tal-ażil huwa strettament wieħed amministrattiv u għaldaqstant m'hijiex proċedura *adversarial*.

»Il-mertu tar-rikors li ġie intavolat quddiem l-ewwel qorti ma kienx jirrigwardja l-proċess li sar quddiem l-Aġenzija dwar il-Protezzjoni Internazzjonali, iżda dwar in-nuqqas ta' proċess reali ta' appell quddiem it-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali u l-proċedura marbuta ma' applikazzjonijet meqjusa bħala manifestament infondati.

»It-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali huwa regolat bil-provvedimenti tal-Kap. 490, l-Att dwar il-Ġustizzja Amministrattiva, u għaldaqstant il-provvedimenti ta' dan il-Kapitolu japplikaw fl-intier tagħha għat-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali.

»Dan il-Kap. 490 jelenka bl-aktar mod car il-mod kif għandhom isiru l-proċeduri quddiem it-tribunali u bordijiet li jaqgħtu taħt dan l-istess Kapitolu, fosthom it-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali, li huwa esplicitament imnizzel fl-Ewwel Skeda, Parti A.

»L-unika raġuni għalfejn dawn il-proceduri ma setgħux isiru quddiem it-Tribunal tar-Reviżjoni Amministrattiva kien minħabba li t-talbiet tal-appellata kienu jirrigwardjaw leżjonijiet tad-drittijiet fundamentali tagħha, u għalhekk kien il-kompitu tal-Qorti Kostituzzjonali biex tindirizza dawn it-talbet u ta' ebda qorti jew tribunal ieħor … … …

»Minkejja dan, huwa ċar li dak li huwa stipulat fil-Kap. 490 kellu jiġi implimentat bi sħiħ fil-proċeduri ta' appell li saret quddiem it-Tribunal

tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali mid-deċiżjoni tal-aġenzija appellanta.

»Kif ħareġ mill-provi prodotti quddiem l-ewwel qorti, huwa ċar li dan ma seħħ fl-ebda stadju tal-process.

»Għaldaqstant, Parti II tal-Kap. 490 ġie injorat għal kollox mit-Tribunal tal-Appelli għall-Protezzjoni Internazzjonali.

»… … …

»… … … l-ewwel qorti qieset sew ir-rekwiżiti tal-Kap. 420 u għamlet paragun bejn il-proċedura li titħaddem meta applikazzjoni ma titqiesx bħala *manifestly unfounded* u meta din titqies bħala *manifestly unfounded*.

«Minn dan il-paragun ħareġ ċar illi ż-żewġ proċeduri huma vastament differenti, u li appellant ikun impoġġi f'posizzjoni ta' preġudizzju irrimedjabbli meta t-tribunal li suppost igħarbel id-deċiżjoni tal-aġenzija intimata, minflok, jinbidel fi strument ta' konvalidazzjoni tad-deċiżjoni meħuda mill-aġenzija intimata, bl-appellant ma jingħata ebda possibilità biex jagħmel sottomissjonijiet jew saħansitra jipparteċipa fil-proċess kontrieh.

»Dawn il-kunsiderazzjonijiet kollha juru kif it-tribunal fl-ebda mument ma mexa b'mod korrett mal-appellata, u li l-irwol taċ-*chairperson* tat-tribunal, għaliex *in linea* mal-provvedimenti tal-Kap. 420 id-deċiżjoni ssir miċ-*chairperson* waħdu u mhux mit-tribunal sħiħ, huwa dak li jikkonvalida d-deċiżjoni tal-aġenzija intimata.

»Huwa ferm evidenti li dan il-proċess huwa leżiv fil-konfront tal-appellata, li lanqas għandha l-opportunità li ssemma' leħinha fil-proċeduri kontra tagħha.

»Mir-raġunament tal-ewwel qorti huwa ċar li din kellha bażi soda biex tiddikkjara li applikazzjonijet għal *status* ta' ażil jiffiguraw bħala dritt ċivili u għaldaqstant l-ewwel qorti kienet korretta meta ddikjarat li l-artikolu 23 tal-Kap. 420 tal-Liġijiet ta' Malta jilledi d-dritt fundamentali tar-rikorrent kif imharsa fl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u jammonta għal ksur tal-artiklu 39(2) tal-Kostituzzjoni.

»Għaldaqstant, l-ewwel qggravju tal-intimati appellanti għandu jiġi miċħud.«

12. Għalkemm tifhem u tapprezza l-argument tal-ewwel qorti, din il-qorti ma tarax illi għandha titbiegħed bħalma għamlet l-ewwel qorti mill-posizzjoni li tidher konsolidata fil-ġurisprudenza kemm ta' dawn il-qrati u kemm ta' dawk ewropej.

13. Dwar ġurisprudenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, jingħad hekk fil-*Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights – Right to a fair trian (civil limb)*:

»»76. Matters outside the scope of Article 6 include … … …

»77. … … … in the immigration field, to the entry, residence and removal of aliens, in relation to proceedings concerning the granting of political asylum or deportation … … …«

14. Dwar ġurisprudenza domestika, fis-sentenza ta' din il-qorti tad-29 ta' Mejju 2009 fl-ismijiet Muhammed Mokbel Elbakry *v.* Onor. Prim Ministru *et*[7] inghad hekk:

»10. Reference is also made to the decision of the First Hall of the Civil Court of the 13 July 2007 in the case Hekmat Mohammed Moatti El Fraie *v.* L-Onor. Prim Ministru *et*, and to the judgments of the *ECtHR* therein referred to. Asylum proceedings under our law are and remain essentially administrative proceedings, and the right granted in sub-article (9) of article 7 of Chapter 420 to apply for constitutional redress does not mean that those proceedings, whether before the Commissioner or the Board, are proceedings leading to a determin-ation of a civil right or obligation within the meaning of article 6(1) of the Convention and article 39(3) of the Constitution.«

15. Lanqas ma għandu relevanza l-argument tal-attriċi illi l-ilment tagħha ma kienx dwar il-proċess quddiem l-Aġenzija iżda dwar il-proċess tal-appell. Il-proċess kollu – kemm quddiem l-Aġenzija u kemm quddiem it-Tribunal – huwa meqjus bħala proċess li ma huwiex dwar determinazzjoni ta' drittijiet jew obbligi ċivili jew ta' akkużi kriminali, u għalhekk ma jaqax taħt id-disposizzjonijiet tal-art. 39 tal-Kostituzzjoni jew tal-art. 6 tal-Konvenzjoni. Essenzjalment l-argument tal-attriċi huwa msejjes fuq l-asserzjoni illi "applikazzjonijet għal *status* ta' ażil jiffiguraw bħala dritt ċivili", u illi l-proċeduri qudddiem it-Tribunal huma "proċeduri kontra tagħha", li ma huwiex il-każ.

16. Fejn tgħid sew l-attriċi huwa meta tgħid illi l-proċeduri quddiem it-Tribunal – u anke dawk quddiem l-Aġenzija – huma regolati wkoll taħt l-Att dwar il-Ġustizzja Amministrattiva ["Kap. 490"], u għalhekk, jekk dehrilha li kien

[7] Rik. kost. 43/2006

hemm xi nuqqas fil-ħarsien tal-proċess amministrattiv, ir-rimedju l-attriċi kellha tfittxu taħt dik il-liġi[8] u mhux taħt l-art. 39 tal-Kostituzzjoni jew l-art. 6 tal-Konvenzjon, li, għar-raġunijiet mogħtija fuq, ma jolqtux il-każ.

17. Inċidentalment, u *obiter*, għandu jingħad illi fil-każ ta' Alheto, ċitat mill-appellanti[9], il-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea osservat illi:

> »113 Min-naħa tiegħu, l-aġġettiv "sħiħ" li jinsab fl-Artikolu 46(3) tad-Direttiva 2013/32 jikkonferma li l-qorti hija obbligata teżamina kemm il-punti li l-awtorità determinanti ħadet jew setgħet tieħu inkunsider-azzjoni, kif ukoll dawk li seħħew wara l-adozzjoni tad-deċiżjoni minn din l-awtorità.
>
> »114 Barra minn hekk, peress li din id-dispożizzjoni għandha tiġi interpretata konformement mal-Artikolu 47 tal-Karta, ir-rekwiżit ta' eżami sħiħ u *ex nunc* jimplika li l-qorti adita bir-rikors għandha tisma' lill-applikant, *sakemm hija ma tqisx li tista' twettaq l-eżami abbażi biss tal-informazzjoni fil-fajl, li tinkludi, skont il-każ, ir-rapport jew it-traskrizzjoni tal-intervista personali quddiem l-imsemmija awtorità*[10] (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tas-26 ta' Lulju 2017, Sacko, C-348/16, EU:C:2017:591, punti 31 u 44). Fil-każ ta' punti ġodda li seħħew wara l-adozzjoni tad-deċiżjoni li hija s-suġġett ta' rikors, il-qorti hija obbligata, bħalma jirriżulta mill-Artikolu 47 tal-Karta, li toffri lill-applikant il-possibbiltà li jesprimi lilu nnifsu meta dawn il-punti jistgħu jaffettwawh b'mod sfavorevoli.
>
> »115 Fir-rigward tal-kliem "fejn applikabbli", li jinsab fis-sentenza "inkluż fejn applikabbli eżami tal-ħtiġijiet ta' protezzjoni internazzjonali taħt id-Direttiva [2011/95]", dawn jenfasizzaw, bħalma esponiet il-Kummissjoni matul is-seduta, il-fatt li l-eżami sħiħ u *ex nunc* li għandha twettaq il-qorti ma għandux neċessarjament jirrigwarda l-eżami fil-mertu tal-ħtiġijiet ta' protezzjoni internazzjonali u li għal-daqstant jista' jirrigwarda l-ammissibbiltà tal-applikazzjoni għal protezzjoni internazzjonali, meta d-dritt nazzjonali jippermetti dan, skont l-Artikolu 33(2) tad-Direttiva 2013/32. «

18. Fil-każ tallum l-attriċi ressqet il-każ tagħha quddiem l-Aġenzija, u t-Tribunal seta' leġittimament joqgħod fuq l-atti tal-proċeduri quddiem l-Aġenzija biex jasal għall-konklużjonijiet tiegħu, kif fil-fatt għamel.

---

8 Ara *e.g.* Gebremarian Teshome Tensea *v.* Bord tal-Appelli Dwar Ir-Rifugjati *et*, rik. 65/2010, App. 30 ta' Settembru 2016, para. 11.

9 Ara nota 5, *supra*.

10 Enfasi miżjud

19. Għandu jingħad ukoll ill "proċeduri aċċellerati" mingħajr smigħ ma humiex xiħaġa daqshekk straordinarja, ukoll fejn jistgħu jintlaqtu drittijiet fondamentali. Ukoll il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem ma żżommx lura milli, mingħajr ma tisma' lill-parti interessata, twarrab applikazzjonijiet li jidhrulha li jkunu manifestament bla bażi, kif tixhed din l-istqarrija għall-istampa maħruġa fl-1 ta' Ġunju 2017 mir-reġistratur ta' dik il-qorti[11]:

> »Following the entry into force of Protocol No. 14 in 2010 introducing the possibility for a Single Judge to declare applications inadmissible, the Court initiated new working methods to tackle the massive backlog of clearly inadmissible cases. In 2011 over 100,000 such applications were pending. The Court had little choice but to adopt a summary procedure for dealing with them. Applicants received a decision letter rejecting complaints in a global manner.
>
> »Now that that backlog has been eliminated and in light of the invitation of the Contracting States in the Brussels Declaration of March 2015, the Court has adopted a new procedure, allowing more detailed reasoning to be given. In adopting a new approach the Court has had to strike a balance between addressing a legitimate concern about the lack of individualised reasoning and maintaining an efficient process for handling inadmissible cases so as not to divert too many resources from examining potentially well-founded cases.
>
> »As from June 2017 the Court will therefore be changing the way in which it delivers single-judge decisions. Instead of a decision-letter, applicants will receive a decision of the Court sitting in single judge formation in one of the Court's official languages and signed by a single judge, accompanied by a letter in the relevant national language. The decision will include, in many cases, reference to specific grounds of inadmissibility. *However, the Court will still issue global rejections in some cases, for example, where applications contain numerous ill-founded, misconceived or vexatious complaints*.«[12]

20. Għal dawn ir-raġunijiet l-aggravju dwar iċ-ċaħda tas-sitt eċċezzjoni – dik dwar "in-nuqqas ta' applikabbilità tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja għall-każ" – għandu jintlaqa'. Dan hu biżżejjed biex jintlaqa' l-appell u ma jibqax meħtieġ li nqisu l-aggravji l-oħra.

---

11 Ara wkoll https://www.echrblog.com/2017/06/new-system-for-single-judge-decisions.html?m=.

12 Enfasi miżjud

21. Il-qorti għalhekk tirriforma s-sentenza appellata; tikkonfermaha f'dawk il-partijiet li minnhom ma sarx appell[13] iżda tħassarha fejn ċaħdet l-eċċezzjoni illi l-każ ma jintlaqatx bl-art. 39 tal-Kostituzzjoni u bl-art. 6 tal-Konvenzjoni u fejn sabet ksur ta' dawk id-disposizzjonijiet tal-liġi u ordnat illi l-każ tal-attriċi jinstema' mill-ġdid mit-Tribunal; minflok, tilqa' dik l-eċċezzjoni u tiċħad it-talbiet tal-attriċi.

22. L-ispejjeż, kemm tal-ewwel grad u kemm tal-appell, tħallashom l-attriċi.

Mark Chetcuti President	Giannino Caruana Demajo Imħallef	Anthony Ellul Imħallef

Deputat Reġistratur
gr

13 Ara para. 8 *supra*.